

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Carles Amorós a lletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/carles-amoros> >

Carles Amorós

Carles Amorós

Manuel Llanas (Universitat de Vic)

"Jo, Carles Amorós, estamper, ciutadà de Barcelona, fill de Joan Amorós, carnisser del lloc de Tarascó, del comtat de Provença, del regne de França, e de madona Caterina, muller d'aquell, defunts". Amb aquesta nota autobiogràfica encapçala aquest impressor el seu testament, datat el 16 d'agost de 1548. En realitat, però, no es deia Amorós, sinó Bolós, i a hores d'ara continuen sent un enigma els motius pels quals recorre a un sobrenom. Sobre el seu origen i trajectòria el doctor Rubió conjectura que, format a França, compareix a casa nostra atret per informes de llibreters francesos establerts a Barcelona, que devien pintar-li un panorama favorable per a un impressor. En efecte: el 1498, any en què consta documentalment que Amorós, que es fa dir estamper, ja resideix a la capital catalana, la competència que se li presentava era escassa. "Pere Posa" -són paraules del doctor Rubió, que tradueixo de l'original castellà- "es trobava en els últims anys de la seva vida. Ni el vell Spindeler ni Luschner, pròxim també a acabar la seva carrera, no eren ja contrincants gaire temibles. Només [Rosenbach](#) podia fer-li ombra, però el mercat era vast i tots dos hi cabien". De fet, el març de 1501 Amorós es movia en el cercle de Gumiel, i el 1505 el trobem treballant amb un impressor francès molt desconegut, Antoni Boxeró, del taller del qual se'l vol endur Luschner perquè treballi per al seu. Ja hem deixat dit en un altre moment que aquell mateix 1505 Amorós compra material d'impremta a un sabater de Girona, Miquel Mieres, per intermediació del llibreter Carmini Ferrer. ¿Era aquest material adquirit per Amorós el mateix que Gumiel, com ja sabem, havia venut al mateix Mieres cinc anys abans? ¿O havia estat propietat de l'impressor gironí Baltasar Avella? Sigui com sigui, i per bé que un any després un document sembla acreditar que encara treballava amb Luschner, no hi ha dubte que Amorós comença a establir-se pel seu compte el 1505 amb aquell utilatge comprat a Girona de segona mà (més endavant usa material d'impremta de Luschner i n'hereta de Rosenbach). El seu taller, instal·lat al carrer de la Portaferrixa, esdevé el més important de la primera meitat del segle. En qualitat d'operaris o aprenents hi treballen, que se sàpiga, Pere Montpezat (que venia del taller de Rosenbach) i Joanot Luschner, fill justament d'aquell impressor amb qui Amorós havia treballat al principi. Aquest Joanot Luschner, per cert, que vivia a casa d'Amorós, protagonitza el 1538 un sonat episodi galant, causat per una minyona del nostre impressor, que deriva en agressions físiques i en un procés judicial. Globalment, la norantena de títols que se'n coneixen (molts s'han perdut sense deixar rastre), estampats entre 1507 i 1548, mostren un variat ventall d'interessos: publicacions oficials, obres històriques catalanes, literatura, devoció popular i lectures de gran consum. I, alhora, exemplifiquen la transició de la tipografia gòtica a la romana. Si en algunes obres actua també d'editor, per damunt de tot Amorós fa d'impressor, contractat per una colla de llibreters-editors (Joan Miró, Bartomeu Aguilar, Francesc Trinxer, Rafael Dauder, Francesc Romeu, Llatzer Millà, Jaume Laceres i Joan Bages), cosa que demostra el prestigi de què gaudia. Va ser un impressor passablement innovador, de "tècnica arcaïtzant, potser poc harmònica, en conjunt atropellada i un pèl provinciana, però amb caràcter, fantasia i estil personals" (judicis que pertanyen al doctor Rubió). És molt probable que una les bases del seu negoci fossin els naips, ventalls i estampes diverses amb gravats, peces de gran consum (i de gran fragilitat de conservació) que sabem que estampa en grans quantitats. Pel que fa concretament als naips, se sap que Amorós contracta tècnics francesos en l'art d'imprimir-ne.

De la producció seva que ha deixat petja bibliogràfica destaquen en primer lloc les que, seguint Jordi

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Carles Amorós a lletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/carles-amoros> >

Rubió, n'he dit publicacions oficials: pragmàtiques, constitucions, ordinacions, capítols o proclames. En són mostra la *Pragmàtica sanció feta per don Ferrando, rei d'Aragó i de les dos Sicílies, etc., sobre la persecució dels malfactors (1513)*, les *Constitucions fetes per la sacra, cesàrea, catòlica i real majestat de don Carles i de la molt alta senyora dona Joana, mare sua, en la primera cort de Barcelona (1520)* o les *Ordinacions sobre lo redreç del general e casa de la Deputació del Principat de Catalunya (1537)*. Nombroses són també les religioses i litúrgiques, com unes *Constitutiones synodales* de Girona (1512), una *Epistola de perfectione vitae* (c. 1513), de sant Bernat, el *Llibre del menyspreu del món e de la imitació de Jesucrist (1518)*, és a dir el Kempis, però atribuït a Joan Gerson (i traduït per Miquel Peres) o un *Flos sanctorum (1524)*. No falten tampoc vocabularis i gramàtiques, com ara els dos volums de la versió catalana, deguda a fra Gabriel Busa, del diccionari llatí-castellà i castellà-llatí de Nebrija, el primer dels títols impresos per Amorós (1507), o dos tractats llatins de Martí Ivarra. Dins l'àmbit jurídic convé mencionar una reedició del *Consolat de Mar (1518)*, una altra, en llatí i comentada per Jaume Callís, dels *Usatges (1544)* o el *Directorium pacis (1544)*, del mateix Callís. I, dins l'històric, les *Històries e conquestes dels reis d'Aragó (1534)*, de Pere Tomich, o les *Cròniques d'Espanya (1546)*, de Pere Miquel Carbonell, títol del qual se n'imprimeixen 600 exemplars. Sens dubte, però, el conjunt d'obres de més relleu i projecció de les estampades per Amorós pertany al domini de la literatura. A la catalana corresponen quatre títols llatins de [Ramon Llull](#) (com l'*Ars brevis*, de 1511), un d'[Francesc Eiximenis](#) (*De la temor de Déu*, de 1509), la tercera edició (1527) de la *Vita Christi*, d'[Isabel de Villena](#), les obres de Pere Moner (1528), *Lo procés de les olives (1532)*, *Lo somni de Joan Joan (1533)* i, cal subratllar-ho, l'edició prínceps de la poesia ausiasmarquiana: *Les obres de mossèn [Ausiàs March](#), ab una declaració en los marges d'alguns vocables escurs [obscurs] (1543)*. De la literatura espanyola són dues edicions de *romances* (aparegudes entre 1525 i 1530), una reedició de *La Celestina (1525)*, un llibre de cavalleries del cavaller *Félixmagno (1531)*, el *Libro del emperador Marco Aurelio, con el reloj de príncipes (1532)*, obra molt reeditada d'Antonio de Guevara, i, en lloc molt assenyalat, els 1.000 exemplars de *Las obras de Boscán y algunas de Garcilaso de la Vega (1543)*, un recull poètic que renova de cap a cap la lírica espanyola. No puc tancar aquesta síntesi del catàleg d'Amorós sense citar tres obres més. Primer, la segona farmacopea impresa més antiga del món, *Concordia apothecariorum Barchinone in medicinis compositis liber (1511)*; la primera més antiga es publica a Florència, en italià, el 1498; segon, un clàssic de la nostra cuina, el *Llibre de doctrina per a ben servir, del tallar i de l'art del coc, ço és de qualsevol manera de potatges i salses (1520)*, del cuiner Rupert de Nola; i tercer, el primer full de notícies imprès en català de què tenim notícia: les *Cobles en llaor de la cristianíssima pau final (1526)*. Pel que fa a les llengües, i de forma aproximada, un 52% del que imprimeix Amorós és en català, un 33% en llatí i un 15% en castellà.

Carles Amorós es va casar tres vegades. Del primer matrimoni en devien néixer els dos fills coneguts: Francesc Carles i Joan Carles (també anomenat Joanot). Amb aquest darrer, i a desgrat que si més no des de l'abril de 1543 sabem que imprimien junts, el pare hi va tenir unes palestres més que considerables, motivades probablement pel segon dels matrimonis. Unes palestres que degeneren en descarnats episodis de violència domèstica, com el que un naturalment indignat Carles Amorós descriu en una declaració feta el 24 de juliol de 1544 davant un notari barceloní i en presència de dos testimonis, Jaume Manescal i Llätzer Millà, llibreters de la ciutat:

"Jo us requer [*requereixo*], mossèn notari, que vós me continueu i lleveu dita [*anoteu i redacteu declaració*] com jo revoc i per revocades vull haver totes i qualssevol donacions i contractes i concòrdies que fins lo dia present sien estades fetes ni fermades en poder de qualssevol notaris, entre mi d'una part i Joanot Amorós, estamper, ciutadà de Barchinona, fill meu, de la part altra. I açò perquè m'essent jo ahir en la casa a on habitam, jo i lo dit mon fill, en la mia estampa, el dit Joanot Amorós, en presència d'Esteve i Arnau, mossos meus, i d'un home que aquí era, me pegà de

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Carles Amorós a lletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/carles-amoros> >

bufetades i me tragué quasi rossegant de ma estampa, del[s] quals maltractes me vingué una basca de què pensí morir, de què estic dolent. I encara perquè ell ha posades ses mans en batre a ma muller, i moltes altres ingrituds envers mi comeses."

Tot i això, no devien trigar a fer les paus, atès que Joan Carles és l'hereu i l'únic fill mencionat (l'altre potser havia mort) en el testament de Carles Amorós. Un testament que, datat el 16 d'agost de 1548, el nostre impressor atorga "considerant que natura humana és obligada a la mort e que res no és més cert que la mort ni res més incert que l'hora d'aquella". Després de mig segle llarg de residència a Catalunya, l'estiu de 1549 un Carles Amorós sens dubte ja vell viatja a la seva terra natal, d'on ja no torna. Hi havia anat, potser, justament a morir.

Copyright text © 2002 Manuel Llanas i Gremi d'Editors de Catalunya. Reproduït amb permís

Biobibliografia

Biografia

WEB: A la Hiperenciclopèdia

<http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0003640.xml>

Bibliografia

WEB: Què hi ha a la Biblioteca de Catalunya

http://cataleg.bnc.cat/search*cat/?searchtype=a&searcharg=Amor%C3%B3s+Carles&sortdropdown=-&searchscope=13&searchscope2=13&SORT=D

WEB: Què hi ha a les biblioteques universitàries catalanes (CCUC)

http://ccuc.cbuc.cat/search*cat/a?SEARCH=Amor%C3%B3s+Carles&sortdropdown=-&searchscope=23

WEB: Què hi ha a les biblioteques públiques

http://argus.biblioteques.gencat.cat/iii/encore/search/C__SCarles%20Amor%C3%B3s__Orightresult__U1?lang=cat&suite=pearl

WEB: Per llegir a internet (BVJLV)

<http://www.lluisvives.com/Buscar.html?titulo=&opTitulo=and&autor=Carles+Amor%F3s&opAutor=and&materia=&opMateria=and&otrosCampos=&opOtrosCampos=and&periodo=&portal=1&enviar=Cer car>

WEB: Articles sobre l'autor (Traces)

http://traces.uab.cat/search?ln=ca&p=Amor%C3%B3s%2C+Carles&f=keyword&action_search=Cerca&c=Traces+%3A+base+de+dades+de+llengua+i+literatura+catalanes&sf=&so=d&rm=&rg=10&sc=1&of=hb

Comentaris sobre l'autor

Crítica

WEB: Chroniques de Espanya...

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Carles Amorós a lletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/carles-amoros> >

...fins aci no divulgada, que tracta dels nobles e invictissims reys gots y gestes de aquells y dels contes de Barcelona e reys de Aragó ab moltes coses dignes de perpetua memoria. Descripció bibliogràfica d'aquesta obra impresa per Carles Amorós l'any 1546.

http://lletra.uoc.eduhttps://www.vialibri.net/item_pg_i/825615-1546-carbonell-pere-miquel-chroniques-espaya-fins-aci-divulgades-que-tracta.htm

WEB: Primers textos impresos

Pàgina de LLETRA sobre els primers textos impresos en català.

<http://www.uoc.edu/lletra/editorials/primerstextos/index.html>

WEB: Libre del Consolat de mar

El logotip del RIALC és pres del *Libre del Consolat de mar* (Barcelona, Carles Amorós, 1518).

<http://www.rialc.unina.it/didascalìa.htm>
